

Warszawa, dnia 7 maja 2012 r.

Konsultacja społeczna na temat udostępniania programów telewizyjnych osobom z niesprawnością wzroku i/lub słuchu oraz osobom w zaawansowanym wieku

Cel konsultacji

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji przeprowadza niniejszą konsultację w celu uzupełnienia oceny realizacji obowiązku udostępniania programów telewizyjnych osobom z niesprawnością wzroku i/lub słuchu oraz osobom w zaawansowanym wieku. Ocena taka została dokonana przez Departament Monitoringu KRRiT za okres sierpień – październik 2011 roku na podstawie badania ankietowego wszystkich nadawców posiadających polskie koncesje naziemne i satelitarne (łącznie 85) oraz 70 lokalnych nadawców w sieciach kablowych.

Konsultacja niniejsza służyć ma także poznaniu opinii zainteresowanych stron, w tym zwłaszcza środowisk osób niepełnosprawnych oraz uczestników rynku usług telewizyjnych.

Konsultacja adresowana jest do: podmiotów, których dotyczą zapisy art. 18a ust. 1 ustawy o radiofonii i telewizji oraz do wszystkich zainteresowanych.

Sposób udziału w konsultacji: Odpowiedzi na pytania oraz inne wypowiedzi związane z tematem konsultacji prosimy przekazywać na podane poniżej adresy w formie pisemnej lub za pośrednictwem poczty elektronicznej **najpóźniej do dnia 15.06.2012 r.**

Adres pocztowy: Biuro KRRiT, Departament Strategii, Skwer Ks. Kard. S. Wyszyńskiego 9,
01-015 Warszawa

Adres poczty elektronicznej: konsultacje_niepelnosprawni@krrit.gov.pl

Stan prawny

Realizacja obowiązku zapewnienia dostępności programów dla osób niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji narządu wzroku oraz osób niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji narządu słuchu, przez wprowadzanie odpowiednich udogodnień uregulowana została w art. 18a ust. 1 ustawy o radiofonii i telewizji (patrz załącznik 1).

Przepisy te wprowadzają do polskiego ładu prawnego regulacje zawarte w unijnej Dyrektywie 2010/13/UE o audiowizualnych usługach medialnych (patrz załącznik 2).

Zadania i kompetencje KRRiT w tej dziedzinie

Do materii objętej niniejszą konsultacją odnoszą się bezpośrednio następujące przepisy art. 6 ust. 2 ustawy o radiofonii i telewizji:

„Do zadań Krajowej Rady należy w szczególności:

- 1) projektowanie w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów kierunków polityki państwa w dziedzinie radiofonii i telewizji;
- 2) określanie, w granicach upoważnień ustawowych, warunków prowadzenia działalności przez dostawców usług medialnych (...);
- 7) opiniowanie projektów aktów ustawodawczych oraz umów międzynarodowych dotyczących radiofonii i telewizji”.

W „Strategii regulacyjnej na lata 2010-2013” KRRiT stwierdziła, że „nasili wysiłki, by nadawcy programów telewizyjnych zapewnili dostępność programów dla osób niepełnosprawnych”. Jednocześnie, jak głosi dokument, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji „będzie mogła określić w drodze rozporządzenia, niższy niż określony w art. 18a ust. 1 udział w programie telewizyjnym audycji z udogodnieniami odbioru dla osób niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji narządu wzroku oraz osób niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji narządu słuchu uwzględniając różnorodną ofertę programową w różnym czasie antenowym, możliwości techniczne, potrzeby odbiorców, sposób rozpowszechniania i specjalizację programu, bez nakładania nieuzasadnionych obowiązków na nadawców.

Powody przeprowadzenia konsultacji

Każdy obywatel w Polsce bez względu na wiek, status materialny i stan zdrowia ma prawo do korzystania z dostępu do informacji, wiedzy i dóbr kultury. Ograniczenie tego prawa oznacza wykluczenie społeczne wpływające negatywnie na rozwój oraz aktywność społeczną i zawodową, a także stwarzające poczucie izolacji i odrzucenia.

Telewizja jest medium, które w istotnym stopniu umożliwia dostęp do informacji, kultury i wiedzy. Telewizja cyfrowa, której proces wdrażania niebawem się zakończy, stwarza w tej dziedzinie nowe możliwości, szczególnie w zakresie udogodnień dla zagrożonych wykluczeniem osób z niesprawnością wzroku i słuchu, których jest w Polsce ok. 5 milionów. Obowiązująca od 1 lipca 2011 roku znowelizowana ustawa o radiofonii i telewizji w artykule 18a zobowiązuje wszystkich nadawców telewizyjnych posiadających polskie koncesje do przeznaczania, począwszy od 1 stycznia br., 10% kwartalnego czasu nadawania (z wyłączeniem reklam i telesprzedaży) na audycje z udogodnieniami dla osób z niepełnosprawnością sensoryczną.

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji dążyć będzie do zmiany treści tego artykułu po pierwsze w kierunku stopniowego zwiększania udziału audycji dla niepełnosprawnych w programach telewizyjnych, po drugie do bardziej precyzyjnych zapisów dotyczących zasad, jakim powinny być podporządkowane te audycje.

Pytania:

1. Do czasu dokonania niezbędnych zmian w zapisach ustawy KRRiT ma zamiar skorzystać z delegacji zawartej w przepisie istniejącym odnośnie możliwości ograniczenia niektórym nadawcom wielkości kwot ustawowych (poniżej 10%). Zgodnie z obowiązującym zapisem art. 18a ustawy rtv KRRiT może wydać rozporządzenie, na mocy którego nadawcy będą mogli ubiegać się o zmniejszenie kwoty ustawowej.

1.1. Jakie kryteria należy stosować przy kwalifikowaniu programów do ograniczenia kwoty ustawowej: charakter programu, zasięg techniczny (liczba odbiorców w zasięgu), oglądalność, wysokość obrotów podmiotu emitującego program ?

Formuła pytania sugeruje, naszym zdaniem, że powinno się kwalifikować programy do ograniczenia kwoty ustawowej. Według nas i licznego grona osób niepełnosprawnych to nie jest dobra droga.

Rozumiemy jednak – jako Fundacja W-skersi, że potrzebny jest kompromis. Nie może on jednak iść w stronę zmniejszenia kwoty ustawowej – bez jakichkolwiek warunków, służących zmniejszeniu dostępności.

Naszym zdaniem również ciężko dzisiaj kwalifikować programy do ograniczenia kwoty. Na mocy bowiem jakich kwalifikatorów: charakteru programu, liczby odbiorców? Czyli np. kino bardziej ambitne w TVP Kultura, ze względu na zasięg – miałaby mniejszą możliwość, a hitowy film w Polsce nie? Albo też programy publicystyczne emitowane w programie I TVP miałyby obowiązek, a pasmo śniadaniowe TVN byłoby zwolnione?

Naszym zdaniem **niezbędne jest powołanie konsultanta, rzecznika, który mógłby w ramach interdyscyplinarnego porozumienia osiągnąć kompromis.**

Ponadto, domniemając dobre intencje inicjatora, sugerowalibyśmy przy możliwie najmniejszym wprowadzaniu ulg dla nadawców, stosowanie ich pod pewnymi warunkami. Mianowicie, jeśli byłby to duży nadawca, np. z pasmem śniadaniowym, jak TVP 1, TVP 2, czy TVN, wtedy w ramach porannej telewizji poruszałby tematy związane z przełamywaniem stereotypów nt. osób z niepełnosprawnościami, zapraszał gości, itd.

Tym samym, jeśli zastosowane byłyby ulgi, to proponowalibyśmy, aby nadawca był zobligowany do nadania programu, reklamy społecznej, zaproszenia gościa zajmującego się osobami z niepełnosprawnościami. To pozwalałoby nie marginalizować tej niezwykle istotnej tematyki.

Warto byłoby, aby było to uzgadniane z konsultantem, rzecznikiem – znającym specyfikę telewizji i wywodzącym się ze środowiska osób niepełnosprawnych.

1.2. Czy w znowelizowanym przepisie ustawy powinna znaleźć się delegacja do rozporządzenia stwarzającego możliwość całkowitego zwolnienia od obowiązku emisji programów z udogodnieniami dla niepełnosprawnych w przypadku nadawców o niewielkim zasięgu technicznym naziemnym lub niewielkiej liczbie abonentów w sieci kablowej?

Nie jesteśmy optymistycznie nastawieni, jako Fundacja W-skersi, przeprowadzając liczne rozmowy, do tego typu praktyk.

Czy bowiem mały parking, w jeszcze mniejszej miejscowości, nie powinien mieć wyznaczonych miejsc, tzw. „kopert” dla pojazdów osób niepełnosprawnych? Czy dwóch obecnie, a w trakcie przebudowy Sali

Plenarnej Parlamentu RP trzech posłów nie zasługiwało na w pełni dostępną mównicę, by nie mówić do pleców pozostałych? Czy w końcu jeden niepełnosprawny uczeń

2. W znowelizowanym zapisie art. 18a KRRiT pragnie zawrzeć obowiązek sukcesywnego podwyższania kwot audycji dla niepełnosprawnych aż do 50% kwartalnego czasu nadawania (z wyłączeniem reklam i telesprzedaży) w 2020 roku. Poddaje się pod konsultacje sposób dochodzenia do tej kwoty, a także ewentualne jej zróżnicowanie w zależności od charakteru nadawcy i platformy dystrybucji.

2.1. Czy powinien to być wzrost systematyczny 5% rocznie, czy też skokowy np. 10% co dwa lata?

To dobra tendencja, naszym zdaniem podnoszenie sukcesywne ułatwi zadanie nadawcom i odbiorcom.

2.2. Czy należy wprowadzić (jeśli tak, to w jakiej wysokości?) zróżnicowanie kwot w kategoriach: nadawca publiczny, nadawca koncesjonowany społeczny, nadawca koncesjonowany komercyjny?

Zdaniem Fundacji W-skersi przy obecnych praktykach TVP warto zróżnicować kategorie. Tylko po to, żeby zobligować nadawcę publicznego do realnego pełnienia misji.

2.3. Czy należy wprowadzić (jeśli tak, to jakie?) zróżnicowanie między programami ogólnokrajowymi, regionalnymi i lokalnymi?

Według nas nie należy różnicować programów, dążąc do powszechnej dostępności wszystkich z nich.

2.4. Czy należy wprowadzić (jeśli tak, to jakie?) zróżnicowanie między programami dystrybuowanymi na platformach: naziemnej, satelitarnej, kablowej?

Podobnie, jak wyżej – uważamy, jako Fundacja W-skersi, będąc przedstawicielem środowiska, że nie należy wprowadzać tego typu różnic i ułatwień służących mniejszej dostępności.

3. Dotychczasowy zapis ustawy nie jest jednoznaczny w kwestii podziału obowiązkowych kwot z udogodnieniami dla osób z upośledzeniem słuchu i dla osób z upośledzeniem wzroku.

3.1. Czy kwoty na poszczególne typy udogodnień powinny być wpisane do ustawy, np. xx% dla osób z upośledzeniem słuchu i yy% dla osób z upośledzeniem wzroku?

Naszym zdaniem tego typu regulacji nie da się zapisać w ustawie. Mogłyby one, wzorem parytetów w polityce dla kobiet, być zapisem fasadowym. Według Fundacji W-skersi tego typu rozwiązania powinny być rozwiązywane na etapie konsultacji. Dlatego tak istotnym byłoby

powołanie rzecznika, konsultanta – reprezentującego interesy środowiska i aktualne potrzeby.

3.2. Czy o proporcjach pomiędzy ww. dwoma typami udogodnień powinien decydować charakter programu?

Naszym zdaniem, jak wyżej wspominaliśmy proporcje powinni rozstrzygać w konsultacji w rzecznikiem/konsultantem. Bo i jak inaczej rozstrzygać, czy np. Fakty TVN mają być bardziej dostępne dla głuchych, a Wiadomości dla niewidomych? Dążyć warto do powszechnej dostępności, biorąc pod uwagę możliwości i uwagi konsultanta/rzecznika.

4. Jak wynika z dotychczasowej praktyki nie zawsze proponowane przez nadawców rodzaje udogodnień dla określonych gatunków programowych spełniają oczekiwania niepełnosprawnych.

4.1. W tabeli umieszczono podstawowe rodzaje audycji i typy udogodnień, które należy do siebie przyporządkować, stawiając w odpowiedniej kratce znak „x”.

RODZAJE AUDYCJI	TYPY UDOGODNIEŃ		
	Audio-deskrypcja	Napisy dla niesłyszących	Język migowy
Filmy fabularne polskie, w tym seriale	X	X	
Filmy fabularne zagraniczne, w tym seriale	X	X	
Filmy dokumentalne	X		X
Informacja: serwisy informacyjne, informatory użytkowe (traffic, pogoda itp.)	X		X
Publicystyka	X	X	
Publicystyka wyborcza (audycje własne nadawcy)	X	X	
Debaty wyborcze (ustawowe)	X	X	X
Magazyny (m.in. informacyjno-publicystyczne, poradniczo-edukacyjne itp)	X	X	
Audycje edukacyjne i	X		X

poradnicze			
Teatr TV	X		X
Widowiska rozrywkowe słowno-muzyczne	X		X
Transmisje sportowe	X		X
Audycje adresowane do dzieci i młodzieży	X		X
Komunikaty ostrzegawcze i alarmowe	X	X	X

4.2. Jaka jest, z punktu widzenia osób niewidomych lub słabowidzących (w tym osób w zaawansowanym wieku), przydatność lektora czytającego dialogi do filmów?

Jeśli połączona z audiodeskrypcją, wypełniającą lukę – bardzo duża. Bez tej techniki, znacznie mniejsza.

5. Równie ważne jak samo dostarczanie treści z udogodnieniami dla niepełnosprawnych jest zapewnienie odpowiedniej informacji dotyczącej programów, pór emisji, charakterów audycji i rodzajów udogodnień w nich realizowanych. Pozwoli to odbiorcom, dla których te programy są przeznaczone, dokonać świadomego i satysfakcjonującego wyboru.

5.1. Które z wymienionych poniżej podstawowych form informowania o programach dla niepełnosprawnych powinny być stosowane:

- a. Informacja prasowa i w telegazecie (jeśli nadawca taką prowadzi)?
- b. Informacja na stronach www nadawców?
- c. Specjalne oznakowanie w EPG?
- d. Specjalne oznakowanie (dla osób z niesprawnością słuchu) lub informacja - zapowiedź dźwiękowa (dla osób z niesprawnością wzroku) przed programem?

5.2. Czy sposób informowania o dostępności programów dla niepełnosprawnych powinien być uregulowany ustawą/rozporządzeniem?

Naszym zdaniem warto wpisać, największy z możliwych sposób dystrybuowania. Bez nazywania techniki, która może ewaluować. Według Fundacji W-skersi warto włączyć także środowisko, i kanały NGO'ów, portale społecznościowe.

Jako Fundacja W-skersi jesteśmy w stanie zaproponować także kampanię społeczną, informującą o podejmowanych działaniach – dostępną dla osób z różnymi niepełnosprawnościami.

Bartłomiej Skrzyński

Prezes Fundacji W-skersi,
Rzecznik miasta Wrocławia ds. Osób Niepełnosprawnych,
Dziennikarz... Aktywista... Społecznik... W-skersi...